

Sygn. akt III CK 298/05

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 grudnia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Górski (przewodniczący)

SSN Henryk Pietrkowski (sprawozdawca)

SSA Aleksandra Marszałek

w sprawie z powództwa Z. W.

przeciwko Gminie Miasta K. o zapłatę, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 8 grudnia 2005 r., kasacji powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 17 grudnia 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 17 grudnia 2004 r. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 24 maja 2004 r. oddalającego powództwo o zasądzenie kwoty 130 000 zł z odsetkami tytułem odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną działaniem funkcjonariusza pozwanej Gminy.

Według dokonanych ustaleń pracownik strony pozwanej S. Ś. posługując się fałszywymi dokumentami spowodował, że inny pracownik pozwanej Gminy wydał decyzję o zarejestrowaniu samochodu marki BMW 530 na nazwisko A. D. W dniu 13

listopada 2000 r. jeden ze współników spółki cywilnej, której współnikiem był także powód nabył ten samochód od mężczyzny podającego się jako A. D. za cenę 130 000 zł. Samochód ten, jako pochodzący z przestępstwa, został odebrany powodowi w dniu 23 października 2001 r. i od tego czasu pozostaje w dyspozycji organów prowadzących postępowanie karne w sprawie kradzieży wzmiankowanego samochodu. S. Ś. prawomocnym wyrokiem karnym skazany został między innymi za to, że w porozumieniu z innymi osobami brał udział w legalizacji na nazwisko A. D. wspomnianego samochodu pochodzącego z przestępstwa a także za to, że jako pracownik Samorządu Terytorialnego nie dopełnił swoich obowiązków i nie odmówił dokonania rejestracji samochodów, wiedząc że dokumentacja, na podstawie której są one rejestrowane, została podrobiona, tym samym poświadczając nieprawdę w dokumentach w dokumentach rejestracyjnych pojazdów.

Sąd Apelacyjny uznał, że odpowiedzialność strony pozwanej rozpatrywać można wyłącznie na podstawie – obowiązującego w dacie wyrządzenia szkody - art. 420¹ k.c. Sąd ten uznał, że pomiędzy działaniem S. Ś., jako funkcjonariusza strony pozwanej a wyrządzona powodowi szkodą brak jest adekwatnego związku przyczynowego w rozumieniu art. 361 k.c. Sąd ten podniósł, że okoliczność, że S. Ś. podłożył innemu pracownikowi urzędu B. G., w którym rejestrowane są samochody, sfałszowane dokumenty samochodu, pozostaje w bezpośredniej relacji przyczynowej wyłącznie ze zdarzeniem, jakim było zarejestrowanie samochodu. Ta z kolei okoliczność polegająca na wystawieniu dowodu rejestracyjnego przez B. G. nie jest przyczyną nabycia samochodu obarczonego wadą prawną. Przyjmując takie rozumowanie Sąd Apelacyjny odwołał się do orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2001 r., III CKN 578/00, OSNC 2001, nr 7-8, poz. 120, zawierającego stwierdzenie, że pomiędzy dokonaniem w rejestrze handlowym wpisu zawierającego nieprawdziwe dane o przedsiębiorcy a szkodą poniesioną przez osobę fizyczną wskutek zawarcia z tymże przedsiębiorcą niekorzystnej umowy cywilnoprawnej, nie zachodzi adekwatny związek przyczynowy.

W kasacji opartej na podstawie naruszenia art. 361 § 1 k.c. i art. 420¹ § 1 k.c. przez błędną ich wykładnię i wskutek tego ich niezastosowanie, skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 130 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 24 października 2001 r., ewentualnie o uchylenie tego wyroku i wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest uzasadniona. Ocena Sądu Apelacyjnego o braku określonego w art. 361 § 1 k.c. związku przyczynowego pomiędzy wskazanym działaniem funkcjonariusza strony pozwanej a szkodą powoda jest błędna.

Związek przyczynowy jest kategorią obiektywną i należy go pojmować jako obiektywne powiązanie ze sobą zjawiska nazwanego "przyczyną" ze zjawiskiem określonym jako "skutek". Ustawodawca wprowadzając w art. 361 § 1 k.c. dla potrzeb odpowiedzialności cywilnej ograniczenie odpowiedzialności tylko za normalne (typowe, występujące zazwyczaj) następstwa działania lub zaniechania, z których szkoda wynikała, nie wprowadza pojęcia związku przyczynowego w rozumieniu prawnym, odmiennego od istniejącego w rzeczywistości. Ogranicza tylko odpowiedzialność do wskazanych w przepisie normalnych (adekwatnych) następstw. Istnienie związku przyczynowego jako zjawiska obiektywnego determinowane jest określonymi okolicznościami faktycznymi konkretnej sprawy i dlatego istnienie związku przyczynowego bada się w okolicznościach faktycznych określonej sprawy. W pierwszej kolejności należy przy pomocy testu "conditio sine qua non" zbadać, czy pomiędzy określonymi elementami sytuacji faktycznej w ogóle zachodzi jakakolwiek obiektywna zależność, a zatem, czy badany skutek stanowi obiektywne następstwo zdarzenia, które wskazano jako jego przyczynę. Jeśli odpowiedź jest negatywna, to znaczy jeśli badany skutek nastąpiłby również, mimo nieobecności tej "przyczyny", należy stwierdzić, że nie występuje żaden obiektywny związek przyczynowy i nie ma potrzeby dalszego badania, czy występuje związek przyczynowy "adekwatny" w rozumieniu art. 361 § 1 k.c. Konieczność badania "normalności" związku przyczynowego, a więc przesłanki odpowiedzialności z art. 361 § 1 k.c., występuje bowiem tylko wówczas, gdy między badanymi zjawiskami w ogóle istnieje obiektywny związek przyczynowy. Te same zasady należy odnieść do badania tak zwanego pośredniego związku przyczynowego, którego istnienie w odniesieniu do odpowiedzialności strony pozwanej wywodził powód. Także w sytuacji, gdy pewne zdarzenie stworzyło warunki powstania innych zdarzeń, z których dopiero ostatnie stało się bezpośrednią przyczyną szkody, odpowiedzialność cywilną może determinować tylko taki związek wielocłonowy, w którym pomiędzy poszczególnymi ogniwami zachodzi zależność przyczynowa, we wskazanym wyżej rozumieniu i każde ogniwo tego związku z osobna podlega ocenie z punktu widzenia kauzalności (porównaj orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 1952 r. C 584/52, PiP 1953, nr 8-9, str. 366 i z dnia 21 czerwca 1960 r., 1 CR 592/59, OSN 1962 nr III, poz. 84).

Badając w aspekcie powyższych zasad związek przyczynowy pomiędzy działaniem S. Ś. a szkodą polegającą na nabyciu przez powoda samochodu obarczonego wadą prawną i w konsekwencji jego utratą należy stwierdzić, że związek taki istnieje zarówno "adekwatnie", jak i obiektywnie. Działania S. Ś. miały bezpośredni wpływ na wystawienie dowodu rejestracyjnego samochodu, który wprowadzony został do obrotu i stał się przedmiotem nabycia przez powoda. Wskazane przez Sąd Apelacyjny orzeczenie Sądu Najwyższego w niczym nie podważa tej oceny. Dotyczy ono zupełnie innego stanu faktycznego, a jak stwierdzono wyżej, związek przyczynowy jako zjawisko obiektywne musi być badany w okolicznościach faktycznych konkretnej sprawy. W zależności od tych okoliczności określone zdarzenie będzie lub nie będzie mogło być uznane za przyczynę nawet takich samych skutków a zatem odnoszenie rozstrzygnięć i poglądów wyrażonych w oparciu o określone stany faktyczne do innych stanów faktycznych może mieć bez wątpienia walor interpretacyjny, jednak nie musi prowadzić do podważenia odmiennej oceny wyrażonej w danych okolicznościach sprawy. Warto odwołać się także do poglądu wyrażonego przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 lutego 2005 r., IV CK 596/04, nie publikowanego, zgodnie z którym koncepcja adekwatnego związku przyczynowego przyjmuje, iż następstwa normalne badanej przyczyny nie muszą stanowić jej skutków czasowo „bezpośrednich”. Obowiązek odszkodowawczy powstaje zarówno w przypadku prostych powiązań kauzalnych, jak i bardziej złożonych, w których relacje kauzalne są wielocłonowe. Z taka sytuacja mamy w rozpoznawanej sprawie.

Z tych przyczyn zarzut kasacyjny naruszenia art. 361 § 1 k.c. przez jego błędną wykładnię oraz art. 420¹ § 1 k.c. przez jego niezastosowanie uznać należało za uzasadniony. W konsekwencji Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji (art. 393¹³ § 1 k.p.c. w zw. z art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98).